

Üstad, i'cazın en yüksek vechi, nazmındaki belagattan doğmuştur, diyor ve bu nev'î i'cazı, beşerin takatinden hariçtir, diyor. Nazmındaki belagat kelimesi (fesahat, üslub...) tüm edebi cihetleri mi ifade ediyor?

Kur'an sadece nazım cihetinden değil, her cihetten mucizedir. Altı, üstü, sağı, solu yukarı, aşağı sağlam ve muhkem bir kale gibidir. Kimse bu kaleyi tahrip edip iskat edemez. Nazımdaki i'caz bunlardan bir tanesidir. İnsanları aciz bırakan bu mucizelerin hepsidir. Ama insan bunlardan bir tanesi ile de baş edemez.

Mesela, Kur'an diğer yönlerden mucize olmayıp, sadece nazım cihetinden mucize olsa idi, insanlar yine onu taklit etmekten aciz kalacaklardı. Durum aksine de aynıdır. Yani nazım, mucize olmayıp, diğer cihetleri mucize olsa idi, durum yine aynı olurdu.

Nazım, Kur'an'ın maddi ve lafzi kalıbı demektir. Kelamın güzelliği ve övünülecek tarafı üslup ve nazımın, yani lafzi kalıpların güzel tercih ve tanzim edilmesidir. Zira kelamın kalıpları, manaları toplayan ve derleyen en önemli bir şemsiyedir. Bir çok mana bir kelamın kalıbında sıkıştırılabilir ve kelamın kuvveti buna göre düşer.

Nazımın bir çok cihet ve şubeleri vardır. Belagat, üslup, fesahat, cezalet, beda'at, selaset bunlara misal olarak verilebilir.

Fesahat: Sözü; *lâfız, mâna* ve *âhenk* itibariyle kusursuz olmasıdır. Diğer tâbirle, lâfızların söylenişinin tatlı, mânasının da söylenirken hemen zihne girmesidir. Bu keyfiyetlerin birincisi, kelime ve cümle âhengi ile, ikincisi de kullanan kimsenin kelime hazinesi ve seçme kudreti ile alâkalıdır. Kur'an selaset ve fesahet açısından mucizedir. Yani *selaset* ve *fesahet*in zirvesinde bir üslup ve beyan kullanmıştır.

Kur'an'ın belagati: Hitâbettığı kimselere göre uygun, tam yerinde, düzgün ve hakikatlı güzel söz söyleme san'atıdır. Muktezâ-yı hâle mutâbık, yani muhatabın haline uygun söz söylemek demektir. Kur'an bu noktadan eşsizdir ve mucizedir, insanları bu noktada aciz bırakıyor.

Nazımın cezaleti: Nazım cümle ve kelimelerin dizilişi ve sıralanışıdır. Cezalet ise rekâketsiz ifade etmek, yani kekeleme, dil tutukluğu, sözün kusurlu oluşu, belagattan mahrum olmak gibi kusurlardan münezzehe olmasıdır. Allah Kur'an'ın lafız ve cümlelerini öyle bir cezalet ile düzenlemiş ki, insanlar bunu taklit etmekten acizdir demektir.

Üslûplarının beda'ati: Kur'an ne nesirdir ne de şiirdir, öyle bir üslup ile meydana atılmış ki, daha önce benzeri olmamıştır. Yani edebiyat tarihinde bilinmeyen bir

üslup ile ortaya atılmış ve bu üslubu edebiyatın baş tacı yapmıştır. Bu noktadan da mucizedir. İnsanların üslubunu taklit etmemiştir.

Beyanın beraati: Beyan noktasından haşmet ve metanetli olmak demektir. Yani Kur'an beyan noktasından emsâlinde üstündür. Beyanın hüsn ve cemâlinde tam olmak, emsâlinde üstün olmak manalarına geliyor.

Lâfzının fesahat ve selâseti: Fesahat doğru ve düzgün söyleyiş, açık ve güzel ifadeli konuşma manalarına geliyor. Fesâhat ayrıca sözün; lâfız, mâna ve âhenk itibariyle kusursuz olmasıdır. Diğer tâbirle, lâfızların söylenişinin tatlı, mânasının da söylenirken hemen zihne girmesidir. Kur'an bu nokta itibari ile de mucizedir.

"Evet terhib ve terhib, medh ve zemm, isbat ve irşad, ifham ve ifham gibi bütün aksam-ı kelâmiyede ve tabakat-ı hitabiyede beyanat-ı Kur'aniye en yüksek mertebededir."(1)

Kur'an ayrıca bir hususa teşvik etmekte ya da bir husustan sakındırmakta, bir şeyi övmekte ve yermekte, bir şeyi ispat etmekte ve insanları irşat edip aydınlatmakta, soru sormakta ve o soruya cevap vermekte ya da insanın zihninde belirecek bütün soruların aksamına daha sormadan cevap vermek noktalarında en üst düzeyde ve en kamil makamdadır demektir.

Kur'an'ın bu muhtelif mucizevi yönleri birleştiği zaman Allah kelamı olduğu kati olarak belirir inkara mecal kalmaz.

(1) bk. [Sözler, Yirmi Beşinci Söz](#)